

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΜΑΡΓΚΕΡΙΤ ΛΟΝΓΚ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΧΟΝΕΓΓΕΡ ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ

‘Αγαπητέ φίλε !

Δέν φανταζόμουν ποτέ ότι μία μέρα θα άρχιζε μεταξύ μας ένας πόλεμος με έπιστολές. ‘Αν κάποτε συνέβαινε κάτι τέτοιο, τότε φυσικότερο θα ήταν να είχατε σεις ως όπλα παρτιτούρες, και εγώ χρωματικές σκάλες. ‘Αλλά στο κάτω-κάτω, σεις κάνατε αυτήν την άρχή, και μου δώσατε την έπιθυμία να σας άπαντήσω. ‘Εν πάση περιπτώσει ο πόλεμος αυτός, αν δηλαδή ύπάρξει, θα είναι φιλικός.

‘Αφιερώσατε χθές ένα άρθρο στα ρεσιτάλ, και ίδιως στα ρεσιτάλ πιάνου. Το άρθρο αυτό με συνεκίνησε πολύ, γιατί ο νεαρός **Charlie Lilamand** τόν όποιον χτυπάτε είναι μαθητής μου.

Χαρακτηρίσατε τόν **Charlie Lilamand** σαν μία από τις δύο ή τρεις μεγάλες έλπίδες ανάμεσα στους πιανίστας. ‘Εδω έχετε δίκαιο, και θα ήθελα πρώτα να σας εύχαριστήσω για όσα καλά είπατε γι’ αυτόν. ‘Αλλά, αγαπητέ μου, Χόνεγγερ, δέν ειπθε λιγάκι αόστηρός όταν εξετάζετε τόν τρόπο με τόν όποιον συντόξετε τό πρόγραμμά του ; «Μά επί τέλους» γράφετε «Σοπέν και πάλι Σοπέν !» ‘Εχω ίσως άδικο, αλλά κι’ εγώ παίζω πολύ Σοπέν, και δέν τόν βαριέμαι, νομίζω δε ότι τό κοινόν τόν βαρύνεται ακόμη λιγώτερο. Μπορεί ξαφνικά να είναι τόσο έπονεϊδίσιτο να παίζονται τά έργα του άδιαφιλονεικίητου διδασκάλου ; ‘Εκείνου που ο Ντεμπουσό δώναζε την έξοχώτερη μεγαλοφύλα ; . . Ξέρετε πόσο με προσελκύει ή μοντέρνα μουσική, και πόσο άφοσιωμένη της είμαι. Γνωρίζετε όλες τις άποδείξεις που έδωσα γι’ αυτό. Και δέν μιλώ μόνον για τούς Φωρέ, Ντεμπουσό, Ραβέλ, στών όποιών την έρμηνεία έπεδόθηκα με άνεξάντλητη χαρά. ‘Αλλά εκτός αυτών, ποιοι είναι οι συνθέτες τών όποιών τά έργα δέν παιζαει και δέν έβωσα να παίξουν ; Και πόσες πρώτες εκτελέσεις !

Και τώρα ακόμα στην σχολή που ίδρύσαμε ο Ζάκ Τιμπό και εγώ, για να φέρουμε σ’ έπαφή τούς νεα-

ρούς δεξιότηχνας (πιανίστες και βιολιονίστες) με την σύγχρονη μουσική, δίνουμε κάθε μήνα ένα κοντσέρτο με έργα συγχρόνων συνθετών.

‘Αλλά όταν πρόκειται για μία δημοσία εμφάνιση, και ίδιως για τό πρώτο ρεσιτάλ ενός νέου πιανίστα, τότε τίθεται τό ζήτημα ίσως κατά ένα διαφορετικό τρόπο.

Περί τίνος πρόκειται ; Είναι αναγκαίο, ένας πιανίστας εκτός της μουσικής του προσωπικότητος, να επιδείξει και την όρια τεχνική του ικανότητα. ‘Ενα κοντσέρτο είναι (ό παραλληλισμός είναι άναμφισβήτητα τετριμμένος, αλλά έσεις, περισσότερο από κάθε άλλον, ειπθε σε θέση να τόν καταλάβετε) ένα είδος άθλητικού συναγωνισμού. Το κοινόν θελει ν’ άκούση τόν καλλιτέχνη σε κομμάτια που γνωρίζει, τόν κρίνει από ώριμαμένα μέρη που αγαπά ιδιαίτέρως, και αυτό τό συναισθημα άποτελεί ένα μέρος από τά στοιχεία που ώθούν τούς άνθρωπους προς την μουσική.

Θά ήταν ένα μεγάλο λάθος αν αυτός ο νέος πιανίστας έπαιζε μόνον τόν «ανάποφευκτο Σοπέν», και τά δύο «αίώνια κοντσέρτα του Λίστα», αλλά ο κίνδυνος θά ήταν πολύ μεγαλύτερος αν άπέφευγε ν’ άσχοληθί μ’ αυτά.

Συμφωνώ άπόλυτα μαζί σας, ότι είναι άπαραίτητο να κατευθύνουμε την προσοχή τών νέων δεξιότηχών στην σύγχρονη μουσική ; αλλά ξέρω ότι γι’ αυτούς τότε μόνο μπορεί να είναι γόνιμο, και ότι θα είναι τότε μόνο ικανοί να ύπερασπίσουν αυτή τή μουσική, όταν ολοκληρωθί τελείως ή ‘κπαίδευσις τους.

‘Από την όλλη μεριά πρέπει ένας καλλιτέχνης, που θέλει να ζήση από την τέχνη του, να έξαμλίηση όλα του τά άποδ. Πρέπει να γεμίση την αίθουσα. Γι’ αυτήν την όλική φροντίδα δέν είναι ανάγκη να ντρέπεται κανείς. Ξέρετε πολύ καλά, αγαπητέ φίλε, ότι οι συνθέτοι, ακόμα και οι μεγαλύτεροι, δέν γράφουν μόνο όρατόρια, αλλά και μουσική για κινηματογραφικές ταινίες.

Μη αποβαρρύνετε λοιπόν τους νέους βιτωτούς και δείξτε τους εμπιστοσύνη αντί τα τους αφερώστες δύο αούτηρες «σπής» οι οποίες επί πλέον δημοσιεύονται την παραμονή του κονστέρτου του.

Πιστεύω, αγαπητέ Χόνεγγερ, ότι μ' όλα ταυτα έχου- με και οι δύο τον ίδιο σκοπό: Νά υπηρετήσουμε την μουσική! Ζητώ ένα τέλος γι' αυτό το γράμμα. Θά ει- ναυα πολύ άπλό: Μία έρώτηρη την όποία έλπίζω να δείξητε ευμένως.

Ό Charlie Lilamand θά δώσει σέ μερικους μήνες ένα δεύτερο ρεσιτάλ. Έχετε την καλωσήν να μου πη- τε ένα πρόγραμμα πού θά άκούετε ευχαρίστως από αυτόν, λαβαίνοντας ύπ' όψην τίς δικαιολογημένες επι- φυλάξεις πού σάς εξέθεσα παραπάνω, δηλαδή αναλο- γιζόμενος όλη την εδύθην πού πρέπει να αισθάνεται ένας δάσκαλος, για έναν αξιόλογο μαθητή πού βρίσκε- ται στις άρχες του σταδίου του;

Θά δώσει άφορη γιά νέες συζητήσεις αυτή ή έρώ- τηρης; Τι σημαίνει. . . Άς είμαστε εδύχεις πού στην έποχή μου μπορούμε να συζητούμε για μουσική. Είθε να μένυ έτσι!

Βεβαιωθήτε, αγαπητέ Χόνεγγερ, για όλον τον θαυ- μασμό και την φίλια πού τρέφω για σάς.

Marguerite Long

Kuria,

Μου κάνατε την τιμή να μου γράψετε έξ άφορημής ένός μικρού άρθρου πού άφορούσε τά ρεσιτάλ πιάνου γενικώς, και τού Charlie Lilamand ιδιαίτέρως. Όμολο- γώ ότι ή σκέψις πώς πρέπει να σάς άπαντήσω, και να συζητήσω για προβλήματα τού πιάνου με μία τέτοια άδιαφιλονεικητη κορυφή του είδους με τρομάζει. Με ένθαρρύνω όμως από την μία μεριά ό φιλικός τόνος της έπιστολής σας, και από την άλλη τού συναισθημα ήτι στην ουσία του πράγματος είμαστε σύμφωνοι.

Ό ρόλος πού παίζετε για την ύποστήριξη της σύ- χρονης γαλλικής μουσικής είναι γνωστός στον καθέναν. Τόν προηγούμενο χειμώνα δέν σφραγίτε την προσοχή τού κοινού στό έργο ένός έβδ λίγο γνωστού συνθέτου, στην «Πορτογαλική ραψωδία», τού Ernesto Halffter; Αυτό δέν άρκει για να θέση τέρμα στην ύσχηση;

Ήθελα όμως να έξαγνισθώ και από την ούψια σας ότι τού άρθρου μου πού δημοσιεύθηκε την παραμονή ά- κριβώς τού ρεσιτάλ του Lilamand, είχε την σκοτεινή πρόθεση να τον βλάψη. Δέν ήταν διόλου έτσι. Δέν ά- πέκρυψα τον ελίκρινή μου θαυμασμό γι' αυτόν τον δε- ζιότηνή και ή ήμερομηνία της δημοσίευσης τού άρ- θρου μου είναι καθαρή σύμπτωση. Αυτό φαίνεται και από τού γεγονότος ότι κανονικά έπερτε να δημοσιευθή την ήμέρα κατά την όποία ή κυρία Bernardette Alle- xandre - Georges έδινε ένα νέο ρεσιτάλ με έργα Σοπέν στην ώμώνυμη αίθουσα. Δέν ήταν λοιπόν μάλλον ή συχνότης αυτόν των ρεσιτάλ—Σοπέν, ή όποια έκανε τόσο δύσκολη την δημοσίευση τού άρθρου από τού έββα- ματίαςού φύλλο σέ μίαν άλλη ώρα;

Όσον άφορά τον Σοπέν, συμμερίζομαι άπόλυτα τον θαυμασμό σας για την μεγαλοφωία του. Άλλά άκρι- βώς αυτός ό θαυμασμός μου παρακινεί να τον ύπερα- σπύω από τον ύπερβολικό ζήλο πού δείχνουν οι πιαν- ιστάι γι' αυτόν. Άν μου έπιτρέπεται μία παραβολή, θά τον παρομοιάζω με μία άγνή παρθένου πού είναι έ- κτεθειμένη στό έλεος μιας όρδης βαρβάρων, οι όποιοι με κάθε τρόπο θέλουν να της εκδηλώσουν την φλόγα ένός άκυβερνήτου πάθους. Είμαι βέβαιος ότι και σεις όπωσ κι' έγώ μόνο με όκτο μπορείτε να φαντασθήτε

την θλιβερή κατάσταση εις την όποία θά βρίσκεται τό «άγαπημένο πλάσμα». Είναι, άν μπορώ να τό πώ έτσι ένα ζήτημα τάκτ' ή μονομανία είναι άκριβώς τό αντί- θετον της άγάπης.

Πραγματικά μου φαίνεται, άν κρίνω από ώρισμένα γράμματα πού λαβαίνω, ότι οι άκροατά έχουν άρχισει να κουραζόνται.

«Πρό όλώνων ένών» μου γράφει ό κύριος D., άκου- σα σέ μία σαζιόν τις δύο συνάτες τού Σοπέν δεκαπέ- νε φορές, και σχεδόν έξ τίσυ συχνά την «Παθητική» την «Άπασσιονάτες» και τις Eludes symphoniques. . . Μία πραγματικά άναρη συζήτηση επανάληψις!»

Άπό την Ρουένή μου έγραψαν μεταξύ άλλων: «Αύ- τή την σαζιόν έδωσαν κονστέρτα στην Ρουένή τρεις πιανιστάι: ό Jean Doyen με έργα Σοπέν (τό ρεσιτάλ έ- πανεληθήθη μερικές μέρες άργότερα), ό Marcel Ciampi με έργα Σοπέν, και ό Walter Rummel με έργα Σοπέν και Λίστα.

Άς φαντασθούμε λοιπόν τώρα ότι ό κύριος Charlie Lilamand έρχόταν σ' αυτήν την πόλη και έδινε τό ρεσι- τάλ του με έργα Σοπέν, και ύστερα ό A. Borchard πα- ρουσίαζε τού πρόγραμμά του Σοπέν, και τέλος ή κυρία Bernardette Alexandre - Georges με την βραδυά της Σοπέν! Δέν νομίζετε ότι τού μουσικό κοινόν της Ρουέ- νης θά έξεσποδσε σέ κραυγές ζητημάτων βοήθεια; Και για να συνέληθ θά ζητούσε μερικά κομμάτια του Φω- ρέ, τού Ντεμπουσσύ, ή τού Ραβέλ; Δέν ύπάρχει κίνδυ- νος, ό παραχορητούμενος άκροατής να γυρήσει τέλος την πλάτη στην αίθουσα τών κονστέρτων;

Ό κονστέρτο είναι ένα έβδος άθλητικού συναγα- νισμού γράφει πολύ σωστά, και άκριβώς κατά ήθελα να έκφρασω όταν μιλούσα περί «επιδείξεως αλόγης γυ- νασματών δοκτύλων έξω από την σφαίρα της μουσι- κής». Είναι βέβαιον ότι τού άμορφου τμήμα τού κοινού άρκείται σ' αυτά. Ένσαρκώνει την ρουτίνα την όκη- νηρία και την άμθησία. Γιατί μπορεί να κρίνη την άξία ένός καλλιτέχνη μόνον από έργα πού τού είναι γνω- στά από καιρό.

Άλλά ή ιδέα αυτής της μερίδος τού κοινού δέν ει- να καθόλου εκείνη από την όποίαν έξαρτάται ή φήμη και τού μέλλον τού νέου καλλιτέχνη. Γιατί ή γνώμη αυτόν των ανθρώπων ρυμουλκείται πάντα από την γνώμη των άκροατών εκείνων πού πραγματικά ένδια- φέρονται για την μουσική και έχουν τίς άπαιτούμενες γνώσεις για την κατανόσή της.

Μου ζητήσατε τού σχέδιο ένός προγράμματος για τού προσεχές ρεσιτάλ τού Charlie Lilamand. Ίδου ένα από έκάτο:

Μία σουίτα τού I. Σ. Μπάχ (όχι μεταγραφές Μπάχ- Λιστ ή Μπάχ - Μπουζόνι) πρδς ανάδειξιν τού στυλ cantabile και τού loucher.

Μία συνάτα Μπετόβεν, έξαιρέσει της «Παθητικής» της «Υπό τού σεληνόφωσ» και της «Άπασσιονάτες». (Μένουν άκόμη 29 άλλες, οι πλείστες των όποιων είναι άγνωστες στό κοινόν).

Μερικά κομμάτια τού Ντεμπουσσύ (ως τις Eludes πού δέν παίζονται σχεδόν ποτέ) ή τού Φωρέ, τού Ρα- βέλ, τού Florent - Schmitt ή πλείστον άλλων.

Μερικά μοντέρνα κομμάτια, π.χ. τού Poulenc πού είναι πολύ πιανιστικά, και πολύ κατάλληλα για να δείξουν τά δεξιόσχηματικά προσόντα.

Συγχωρείστε κυρία τού μάκρος αυτής της άπαντή- σεως, ή όποία άλλωστε δέν έξαντλεί τό θέμα και βε- βαιωθήτε για τον θαυμασμό πού πάντα άφοσιωμέ- νος σας.

A. X.

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»